

ช่วงต้นปีต่อกลางปี 2549 รัฐบาลเก่า ยังย่ำเท้าอยู่กับที่

ช่วงต้นปี 2549 ขณะที่พระราชกำหนดสถานการณ์การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 16 กรกฎาคม 2548 ยังคงถูกต่ออายุออกไปเรื่อยๆ สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยถูกสะท้อนผ่านข้อเขียนของสื่อมวลชนต่างประเทศ 2 ฉบับคือ เดอะการ์เดียนของอังกฤษและเดอะสแตนดาร์ดของฮ่องกง ว่าตกอยู่ในสถานะที่เรียกว่า “อาณาจักรแห่งความกลัว” เพราะทุกคนในพื้นที่ต่างก็ไม่มีใครรู้ว่าใครจะล้มตายเป็นรายต่อไป เพราะยังรัฐบาลใช้แนวทางการปราบปรามอย่างแข็งกร้าวมากยิ่งขึ้น และขาดความละเอียดอ่อนมากขึ้นเท่าใด สถานการณ์ความรุนแรงก็ยิ่งลุกลามมากขึ้นเท่านั้น

ขณะที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งกำลังเผชิญกับการประท้วงอย่างรุนแรงจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก็ยังคงใช้การปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบสถานการณ์ทางภาคใต้จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จนถึงผู้บัญชาการทหารบก แต่ก็ไม่ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น เพราะยังคงมีการฆ่ารายวันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางระเบิดธนาคารพาณิชย์พร้อมกัน 22 แห่ง ใน 5 อำเภอของจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2549 จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนไม่น้อย กระทั่งธนาคารแห่งประเทศไทยต้องออกคำสั่งด่วนให้ธนาคารทุกแห่งในยะลา ปิดให้บริการเพื่อความปลอดภัยของพนักงานและผู้ใช้บริการ

แน่นอนที่สุดว่าเหตุวางระเบิดธนาคารครั้งนั้น ส่งผลให้เศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งซบเซาอยู่แล้วยิ่งทรุดลงมากกว่าเดิม แต่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีกลับแสดงท่าที “ลอยตัว” ต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยกล่าวว่าได้มอบหมายให้ผู้บัญชาการทหารบกรับผิดชอบอย่างเต็มที่ไปแล้ว ทำให้พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบภาคใต้รายล่าสุดกล่าวว่า “อยากให้พื้นที่ 3 จังหวัด ปลอดภัยจากการเมืองอย่างแท้จริง แล้วปล่อยให้ทหารทำหน้าที่อย่างเต็มที่ เพราะไม่เช่นนั้นอะไรต่างๆ จะมาทับถมอยู่ที่ผู้ปฏิบัติทั้งหมด”

ไฟใต้ยังคงระอุหนักหลังรัฐประหาร

เหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ไม่เพียงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะการกล่าวคำขอโทษต่อพี่น้องในภาคใต้ของนายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ตามมาด้วยการปรับโครงสร้างหน่วยงานด้านความมั่นคง และการรื้อฟื้นศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) แต่ผลการเปลี่ยนแนวนโยบายโดยหันมาใช้การเมืองนำการทหาร พร้อมกับท่าทีประนีประนอมมากขึ้นของรัฐบาล กลับไม่ช่วยให้สถานการณ์กระเตื้องขึ้นแม้แต่น้อย เพราะสถานการณ์ความรุนแรงยังคงระอุหนักหลังรัฐประหาร

คำพูดดังกล่าวกลายเป็นภาพสะท้อนถึงการแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ได้เป็นอย่างดีว่า เติบโตด้วยปัญหาและขาดเอกภาพไม่เพียงเท่านั้น คำวันที่ 16 กันยายน 2549 ความพึงพิณาคทางเศรษฐกิจและความสูญเสียครั้งสำคัญก็กลับมาเยือนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อีกครั้ง เมื่อเกิดเหตุการณ์วาระเปิดย่านศูนย์การค้ากลางเมืองซึ่งถือว่าเป็นหัวใจทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและภาคใต้ตอนล่างรวม 7 จุด ทำให้มีผู้เสียชีวิตซึ่งมีชาวต่างชาติรวมอยู่ด้วย 4 ราย และบาดเจ็บ 59 ราย

บรรดานักธุรกิจในพื้นที่ซึ่งถูกขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวเป็นหลักสรุปตรงกันว่า “ธุรกิจรอวันเจ๊ง” เพราะพึ่งพิงตัวจากเหตุลอบวางระเบิดสนามบินหาดใหญ่ที่เกิดขึ้นเมื่อปีที่ผ่านมานี้ เหตุระเบิดกลางเมืองหาดใหญ่ครั้งนี้จึงส่งผลกระทบไปทั่วประเทศว่า รัฐบาลล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจนที่สุด และถือเป็นเหตุรุนแรงครั้งสุดท้ายที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

ผลจากความไม่ไว้วางใจในสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้หนังสือพิมพ์เดอะสตาร์ของมาเลเซียเสนอบทความว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจากมาเลเซียไม่กล้าเข้ามาเที่ยวสถานบริการในไทย ส่งผลให้นายทุนธุรกิจค่าบริการทางเพศนำผู้หญิงไทยไปขายบริการที่เมืองตัมปัต ในรัฐกลันตัน ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากอำเภอสุไหงโกก จังหวัดนราธิวาส เป็นเหตุให้คนมาเลเซียเรียกเมืองตัมปัตว่า “มินิไทยแลนด์”²

ดร. ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเก็บข้อมูลความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่องได้สรุปภาพรวมของเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2549 ว่า สถานการณ์ในมลายูไปในทิศทางของความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม³

เหตุร้ายที่ “กูจิงลือปะ” กับความระส่ำระสายในแวดวงการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคง “เขย่าขวัญ” คนไทยทั้งประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุร้ายที่เกิดขึ้นในช่วงปลายของวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 ทำให้ “ครู” ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกว่า 100 นาย เข้าตรวจค้นเป้าหมาย 10 จุด ในพื้นที่หมู่ 4 ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส พร้อมจับกุมตัว 2 ผู้ต้องหา ในคดีก่อความไม่สงบ ทำให้ชาวบ้านกลุ่มใหญ่กว่า 300 คน ตอบโต้ทันทีด้วยการบุกเข้าจับตัว น.ส. จูหลิ้ง ปงกันมุล และ น.ส. สีนินาฏ ถาวรสุข ซึ่งเป็นครูจากโรงเรียนบ้านกูจิงลือปะในหมู่บ้านเดียวกันเป็นตัวประกันเพื่อแลกกับการปล่อยตัว 2 ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในช่วงเช้า

ระหว่างการจับกุมเป็นตัวประกันนั้นเอง มีกลุ่มชายฉกรรจ์บุกเข้าไปใช้ไม้ทุบตีครูทั้ง 2 คน อย่างทารุณจนบาดเจ็บสาหัส โดยเฉพาะ “ครูจูหลิ้ง” มีอาการทางสมองขั้นวิกฤตจนแพทย์ระบุว่าแม้ปาฏิหาริย์เท่านั้นที่จะช่วยได้ และต้องกลายเป็นเจ้าหญิงนิรานานถึง 8 เดือน จึงเสียชีวิต

เหตุร้ายที่โรงเรียนกูจิงลือปะ กลายเป็นจุดเริ่มต้นของความระส่ำระสายในแวดวงการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน เพราะหลังจากนั้นเป็นต้นมา “ครู” ก็ตกเป็นเหยื่อของการข่มขู่คุกคาม และการ “ฆ่า” อย่างเต็มรูปแบบ นอกเหนือจากการลอบเผาโรงเรียนที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งความรุนแรงและโหดเหี้ยมที่ครูได้รับก็ทวีมากยิ่งขึ้นถึงขั้นฆ่าแล้วเผา จนกระทั่งฆ่าตัดคอ ทำให้การประกาศ “ปิดโรงเรียน” เกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ขณะที่ครูในพื้นที่ภาคใต้หลายร้อยคนพากันแสดงเจตจำนงขอย้ายออกจากพื้นที่ เพราะไม่แน่ใจในความปลอดภัย และโรงเรียนกว่า 100 แห่ง ในจังหวัดนราธิวาสประกาศปิดการเรียนการสอนอย่างไม่มีกำหนดแน่นอนว่าโอกาสทางการศึกษาของเด็กนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะลดน้อยถอยลงตามลำดับ แม้ว่าจะมีมาตรการจัดชุดคุ้มครองครูเกิดขึ้นแล้วก็ตาม ปัจจุบันครูในพื้นที่ต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไปจากเดิม ต้องเพิ่มความระมัดระวังป้องกันตนเอง และหวาดระแวงการรับโทรศัพท์ข่มขู่จนต้องเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือและไม่บอกเบอร์โทรศัพท์ที่ให้ผู้ปกครองมารับรู้

มีรายงานจากสำนักงานผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ยะลา ชั่วตั้งแต่ปี 2547-2549 มีบุคลากรทางการศึกษาถูกทำร้ายเสียชีวิตรวม 71 ราย บาดเจ็บ 112 ราย โรงเรียนถูกลอบวางเพลิงรวม 110 แห่ง⁴ ขณะที่นายแพทย์ชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ระบุว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ป่วยเป็นโรคทางจิตเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะข้าราชการครูมีสุขภาพจิตแย่ที่สุด⁵ ครูประมาณ 20% เกิดอาการเครียดเข้าข่ายเป็นผู้ป่วยที่ตกอยู่ในภาวะเครียดรุนแรง⁶

นอกจากนี้ เหตุการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้ยังส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแพทย์สูงถึงร้อยละ 42 ทั้งนี้จากฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในปี 2548 พบว่ามีความต้องการแพทย์ในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประมาณ 502 คน แต่มีแพทย์ทำงานในโรงพยาบาลจริง 290 คน ยังขาดอีก 212 คน จังหวัดที่ขาดแพทย์สูงอันดับหนึ่ง คือ นราธิวาส 111 คน รองลงมา ปัตตานี 58 คน และยะลา 43 คน ทำให้แพทย์ที่มีอยู่ต้องรับภาระงานหนัก⁷

ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้เร่งวางมาตรการด้านความปลอดภัยให้เจ้าหน้าที่ และจะจัดส่งเจ้าหน้าที่แพทย์อาสาจากพื้นที่อื่นมาช่วยเหลือปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัด มากยิ่งขึ้น โดยจะเร่งดำเนินการบรรจุปรับเปลี่ยนตำแหน่ง เพิ่มสวัสดิการค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น และจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนสถานบริการสาธารณสุขในทุกระดับ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่⁸

ไฟใต้หลังรัฐประหาร

ทันทีที่เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 24 พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ แถลงอย่างเป็นทางการครั้งแรกว่ามีภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการ 2 เรื่องคือ แก้ไขปัญหาทางการเมืองและแก้ไขเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้มีเสียงตอบรับในทางบวกดังขึ้นจากผู้นำทางศาสนาอิสลามทันทีที่นั่นแก่นายกรัฐมนตรี

การทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นเมื่อ 19 กันยายน 2549 ถูกจับตามองว่า จะส่งผลโดยตรงต่อ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และไม่กี่วันหลังจากนั้นการรุกรานครั้งสำคัญทางการเมืองก็เริ่มขึ้นเมื่อพลโทวิโรจน์ บัวจรูญ แม่ทัพภาคที่ 4 คนใหม่เปิดเผยว่า มีการส่งสัญญาณมาจากทางฝ่ายตรงข้ามว่า น่าจะมีการออกมาเจรจาเพื่อนำความสันติสุขมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งต่อมาพ่วงตำแหน่งประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ยอมรับว่าได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปพูดคุยกับขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้⁹

ความชัดเจนของการเจรจายังถูกตอกย้ำอีกครั้ง ผ่านการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ซิดนีย์ มอร์นิง เฮรัลด์ ที่ระบุว่า ดร. มหาธีร์ โมฮัมหมัด อดีตนายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ยอมรับว่าเป็นคนกลางในการประนีประนอมข้อเสนอสันติภาพ ระหว่างนายทหารระดับสูงของไทยกับแกนนำกลุ่มแบ่งแยกดินแดน อีกทั้งยังกล่าวด้วยว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่ได้มีความต้องการแบ่งแยกดินแดนเป็นรัฐเอกราช หรือแม้แต่การปกครองตนเอง หรือการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาที่สองใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้¹⁰ ทั้งนี้การเจรจาดังกล่าวจัดขึ้นที่เกาะลังกาวิและในกรุงกัวลาลัมเปอร์ของมาเลเซีย

ดูเหมือนว่าการ “เจรจา” จะกลายเป็นช่องทางที่รัฐบาลใหม่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อก้าวไปสู่ความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน โดยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ยอมรับว่ารัฐบาลจะใช้ปฏิบัติการโดยสันติวิธี เพราะเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อว่าการเจรจาพูดคุยกันอย่างสร้างสรรค์จะช่วยแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าประเทศไทยไม่สามารถแบ่งแยกได้

ตามมาด้วยการให้สัมภาษณ์พิเศษผ่านสถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา โดยระบุถึงสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้สถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้เกิดความรุนแรงมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ความไม่เป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ยังเดินทางไปพบปะกับผู้นำจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งล้วนแต่มีประสบการณ์เรื่องการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้งกับกลุ่มก่อความไม่สงบมาก่อน

แรงต่อต้านจากคำขอโทษ

“ผมขอโทษแทนรัฐบาลชุดที่แล้ว และขอโทษแทนรัฐบาลชุดนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะรัฐบาลชุดที่แล้ว ผมมาขอโทษแทน ผมอยากยื่นมือออกไปแล้วบอกว่า ผมเป็นคนผิด ผมขอกล่าวคำขอโทษด้วยใจจริง” คำกล่าวขอโทษของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ระหว่างการปราศรัยพิเศษต่อหน้าผู้สูญเสียและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ตากใบ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน รวมทั้งประชาชนนับพันคน ณ ห้องประชุมน้ำพราว โรงแรมซีเอส ปัตตานี เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2549 เรียกเสียงปรบมือดังขึ้นกึกก้องและยาวนานท่ามกลางน้ำตาของผู้สูญเสีย และ “คำขอโทษ” อย่างเป็นทางการครั้งแรกของผู้นำรัฐบาลนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดระยะเวลา 3 ปีนี้เอง นำมาซึ่งความรู้สึกดีใจ

โล่งใจไม่เฉพาะคนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเท่านั้น แต่ยังทำให้คนไทยทั้งประเทศรู้สึกตรงกันว่าผอนคลายมากยิ่งขึ้น และเชื่อว่าจะช่วยลดความรุนแรงลงได้ แต่ 3 วัน หลังจากนั้นเหตุรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ก็เริ่มขึ้นอีกครั้งและไม่มีที่ทางว่าจะลดความถี่และความสูญเสียลงแม้แต่น้อย

ทำให้เกิดคำถามว่า “คำขอโทษ” จากปากนายกรัฐมนตรีได้ผลในทางบวกจริงหรือไม่ เพราะไม่เพียงแต่รูปแบบของความรุนแรงแบบเดิมยังคงอยู่ ไม่จำเป็นจะเป็นการลอบยิง วางระเบิด หรือเผาโรงเรียน ยังปรากฏรูปแบบใหม่ของความรุนแรง นั่นคือ มีเด็กและผู้หญิงคลุมหน้าแบบชาวมุสลิมเป็นแนวหน้าในการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น กระทั่งบานปลายกลายเป็นการชุมนุมของชาวไทยพุทธ เพื่อตอบโต้การกระทำดังกล่าว พร้อมกับเรียกร้องให้ภาครัฐจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้หลักกฎหมายที่เท่าเทียมกัน

เหตุการณ์ที่นำศาสนามาเป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งอย่างชัดเจนที่สุดก็เกิดขึ้นที่หมู่บ้านสันติทั้งในพื้นที่อำเภอบันนังสตาและอำเภอธารโต จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2549 โดยชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธจำนวน 55 ครอบครัวจำนวน 206 คน พากันอพยพมาอาศัยอยู่ที่วัดนิโรธสังฆาราม ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ภายหลังจากคนร้ายบุกเข้าโจมตีกองกำลังทหารพรานและถูกยิงตาย 2 ศพ ที่โรงเรียนบ้านธารทิพย์ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ทำให้คนร้ายตอบโต้ด้วยการฆ่าและเผาบ้านชาวบ้านล้างแค้น

ความหวาดกลัวของชาวไทยพุทธที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องนำคณะจิตแพทย์จากส่วนกลางเข้าไปให้คำปรึกษา ขณะที่จิตแพทย์ประจำโรงพยาบาลศูนย์ยะลา และศูนย์สุขภาพจิตที่ 15 บอกว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการอาการหวาดผวา โดยเฉพาะผู้สูญเสียจากการลอบทำร้ายทั้งชีวิตและทรัพย์สินมีอาการน่าเป็นห่วง ไม่เพียงแต่ผู้เกี่ยวข้องกับการเหตุการณ์โดยตรงจะได้รับผลกระทบเท่านั้น แต่สภาพจิตใจของประชาชนในพื้นที่มีแนวโน้มเครียดเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากมีปัจจัยปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเข้ามารุมเร้าอย่างหนักในระยะนี้¹¹

เมื่อชาวบ้านตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น แบรด อดัมส์ ผู้อำนวยการแผนกเอเชียของฮิวแมนไรท์วอตช์ หรือองค์กรรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ของไทยยุติการใช้พลเรือนเป็นเป้าหมายของการโจมตีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองของตนเอง เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและไม่สามารถโต้แย้ง อ้างความถูกต้องได้ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมใดๆ¹²

ความรุนแรงที่ยังคงดำเนินต่อไปนี้เอง ทั้งผู้นำรัฐบาลและคมช. ให้ความเห็นตรงกันว่า เป็นเรื่องที่มีการประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าแล้วว่าต้องเกิดเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าว เพราะฝ่ายตรงข้ามต้องการต่อต้านนโยบายสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีของรัฐบาลที่จะทำให้ประชาชนเข้ามาอยู่กับทางฝ่ายรัฐ และต้องการแย่งชิงมวลชนกลับคืน ด้วยการโจมตีกรีฑาของความรุนแรงเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนหวาดกลัว เรื่องนี้จึงต้องใช้เวลาและความอดทนให้มากที่สุด

ขณะที่นายแพทย์ประเวศ วะสี เขียนบทความแสดงความเห็นว่าสิ่งที่รัฐบาลกำลังทำอยู่ถือเป็นการ “รุกทางการเมือง” ที่ถูกต้องแล้ว ทำให้ฝ่ายติดอาวุธของขบวนการก่อการร้ายอาจเกิดความกลัวการพ่ายแพ้ทางการเมือง จึงดิ้นรนก่อความรุนแรงมากขึ้น เพื่อยั่วให้สังคมไทยเกิดอารมณ์ จนรัฐบาลต้องยุติการรุกทางการเมือง หันไปใช้กำลังเข้าปราบปราม ซึ่งจะเข้าทางของผู้ก่อความไม่สงบ เพราะการใช้กำลังเข้าปราบปรามสงครามจรยุทธ์จะทำให้พ่ายแพ้¹³

ปรับโครงสร้างมุ้งมันสมานฉันทและสันติวิธี

แม้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าความรุนแรงของสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงเกิดขึ้น หากแต่แนวโน้มของรัฐบาลชุดใหม่ที่ไม่เน้นการปราบปราม ด้วยวิธีการรุนแรงก็นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นการยกฟ้องในคดีความมั่นคงต่างๆ เริ่มจากเหตุการณ์ตากใบทั้งผู้ตกเป็นจำเลยและผู้ถูกออกหมายจับ การยกเลิกบัญชีดำของหน่วยงานต่างๆ เพื่อลดความหวาดระแวงของประชาชน การใช้กระบวนการยุติธรรมสร้างความเป็นธรรมด้วยการเร่งติดตามคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรื้อฟื้นหน่วยงานสำคัญที่เคยมีบทบาททางด้านความมั่นคงในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 2 ฉบับ

ฉบับแรก คือ เรื่องนโยบายการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นกรอบครอบคลุมทุกด้านเพื่อสร้างความสมานฉันท์ อำนวยความยุติธรรม และสร้างความสันติสุขในพื้นที่

ฉบับที่สอง คือ เรื่องการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามโครงสร้างใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ระดับนโยบาย มีสภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) ระดับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) มีผู้บัญชาการทหารบก เป็น ผอ.กอ.รมน. และ (3) ระดับอำนาจการและปฏิบัติ มี กอ.รมน. ภาค 4 ซึ่งมีแม่ทัพภาคที่ 4 ในฐานะ ผอ. กอ.รมน. ภาค 4 ทำหน้าที่ดูแลทั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พทท.)

ทั้งนี้ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี จะขยายพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็น 5 จังหวัด โดยเพิ่มจังหวัดสตูล และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา คือ จะนะ เทพา สะบ้าย้อย และนาทวี¹⁴ อีกทั้งยังแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวด้วยการเสนอแผนพัฒนาพิเศษเฉพาะพื้นที่ทางภาคใต้ โดยครอบคลุมพื้นที่ 4 โดยใช้มาตรการทางด้านภาษี ลดดอกเบี้ย และให้ความสะดวกเรื่องแรงงานต่างด้าวเป็นพิเศษ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 - ธันวาคม 2552

มาตรการดับไฟใต้คงไม่เกิดผล หากปัญหาพื้นฐานของฝ่ายรัฐไม่ได้รับการแก้ไข

ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่เกิดความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ผลการสำรวจในช่วงปลายปีถึงของขบวนการประชาชนไทยอยากได้มากที่สุดยังคงเป็นความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ เพราะยิ่งนานวันจำนวนผู้เสียชีวิตและตัวเลขความเสียหายยิ่งเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บในปี 2549 สูงเป็นสองเท่าของปี 2548 แม้จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงของปี 2549 จะต่ำกว่าปี 2548 เล็กน้อยก็ตาม (ดูตาราง และแผนภูมิ หน้า 65)

จากการรวบรวมข้อมูลของศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต.) สรุปมูลค่าความเสียหายในรอบ 5 ปี (2545-2549) พบว่าจำนวนผู้เสียชีวิตรวม 4,063 คน หรือเฉลี่ยมีคนได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต 3 คน ต่อวัน แต่ถ้าพิจารณาในช่วง พ.ศ. 2547 - 2549 เฉลี่ยมีคนบาดเจ็บหรือเสียชีวิตสูงขึ้นถึง 5 คน ต่อวัน¹⁵ สำหรับผู้เสียชีวิตนั้น หากแยกตามศาสนาแล้วพบว่ามุสลิมมากกว่าพุทธ¹⁶

ไล่เลี่ยกับการกลับมาของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยมีสถานะเทียบเท่าระดับกรม มีนายพระนาย สุวรรณรัฐ เป็นผู้อำนวยการตำแหน่งนักปกครอง 10 เทียบเท่ารองปลัดกระทรวง และมีอัตรากำลัง 199 คน ซึ่งพร้อมจะเริ่มทำงานตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 โดยยังไม่สามารถบรรจุได้ครบทั้งหมด ขณะนี้ (มกราคม 2550) มีผู้ปฏิบัติงานเพียง 80 คนเท่านั้น

การปรับโครงสร้างของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก็เกิดขึ้นเช่นกันตามคำแถลงของ พล.ต. จำลอง คุณสงค์ เลขาธิการ กอ.รมน. ภาค 4 ที่ว่ายุทธศาสตร์ของฝ่ายตรงข้ามแตกต่างจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด แต่ก่อนจะมีหัวหน้ารับผิดชอบการก่อการขัดเจเน แต่ปัจจุบันไม่แน่ชัด จะใช้วิธีการกระจายกำลังตามหมู่บ้านกว่า 200 แห่งๆ ละ 5-6 คน ปฏิบัติการด้วยตัวเองไม่ต้องรอคำสั่ง แต่จะมีการประชุมใหญ่ปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น สอดคล้องกับบทความของ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ที่ระบุว่า “วัยรุ่นติดอาวุธคือนักรบใหม่ในภาคใต้ โดยเห็นได้ชัดเจนนที่สุดว่าผู้ก่อเหตุความไม่สงบส่วนใหญ่ไม่ว่าจะถูกจับกุมหรือเสียชีวิต (อายุ) มักจะอยู่ในช่วงของวัยรุ่น”¹⁷

ปลายปี 2549 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2550 การใช้การเมืองนำหน้าทหารเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ก้าวต่อไปในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง โดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นมุสลิมเดินทางไปประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่อร่วมพิธีแสวงบุญที่นครเมกกะ และมีกำหนดการพบปะหารือกับ ดร.เอ็ดเมิล เร็ดบิน อีซานโนกุล เลขาธิการองค์การอิสลามโลกหรือโอไอซี เพื่อชี้แจงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธีใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของรัฐบาลให้ทราบ

อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาเกือบสองเดือนแรกของปี 2550 ก็ปรากฏว่า ไฟใต้ยังลุกไหม้ขยายตัวออกไปในรูปของการก่อการร้ายชัดเจนมากขึ้น คือ มีเกิดเหตุการณ์รุนแรงรวม 210 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 75 คน และบาดเจ็บรวม 187 คน โดยเฉพาะในช่วงตรุษจีน 17-18 กุมภาพันธ์ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นทั้งหมด 51 เหตุการณ์ ทั้งเหตุลอบวางระเบิด วางเพลิง ชุมนุม และวางระเบิดเรือใบ และถัดมาอีกเพียง 3 วัน ก็เกิดระเบิดเพลิงเผาโรงงานยางแผ่นรมควันรายใหญ่ที่สุดในภาคใต้ วอด 5 พันต้น ความเสียหายคาดว่ามีมูลค่ากว่า 400 ล้านบาท¹⁸

ขณะที่พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ยังคงเชื่อมั่นว่าการแก้ปัญหาในปี 2550 จะไม่ใช่การตั้งรับอีกต่อไป และการทำงานของ ศอ.บต. จะเป็นช่องทางในการพบปะพูดคุยกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ และสันติวิธีเท่านั้นที่จะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน เพียงแต่ต้องใช้ระยะเวลาที่บอกไม่ได้ว่าสั้นหรือยาวเพียงใด...ความสงบสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงยังไร้คำตอบ และดูจะไร้ความหวังมากยิ่งขึ้น เมื่อยังคงปรากฏเหตุร้ายและรุนแรงต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาพื้นฐานทางฝ่ายรัฐตลอดระยะเวลา 3 ปีเศษ ของเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัญหาด้านการข่าวยังคล้ำเป้าหมายศัตรูไม่เจอ และสอดตงานด้านมวลชน¹⁹ มาตรการสวญหุและได้รับการชานรับจากสังคม (ดูล้อมกรอบ) ก็อาจไม่ช่วยอะไรได้ หากปัญหาพื้นฐานทั้ง 3 ประการนี้ ยังแก้ไม่ได้

สี่มาตรการหลักดับไฟใต้ พ.ศ. 2550

ในปี พ.ศ. 2550 กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สส.จชต.) ได้กำหนดแผนการแก้ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้น 4 มาตรการหลักดังนี้

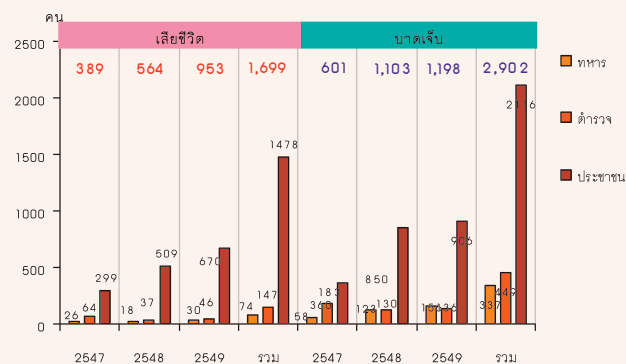
1. เน้นการยอมรับจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะจาก โอไอซีและประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย หลังจากส่งสัญญาณและพร้อมให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาภายในประเทศ และยืนยันจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว
2. จะให้ความสำคัญกับการจัดตั้งสำนักบริหารงานยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรม โดยเล็งเห็นว่าปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้รับความยุติธรรมของคนในพื้นที่ และมีความเชื่อมั่นว่าหากเรื่องดังกล่าวได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีและจริงจังก็คงไม่เกิดกระแสความไม่พึงพอใจของคนในพื้นที่เกิดขึ้น
3. การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเฉพาะกิจขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะการลดหย่อนอัตราดอกเบี้ยและภาษี เพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนและการสร้างงานให้กับคนในพื้นที่ จนนำมาซึ่งการหมุนเวียนของเงินตรา และประชากรในพื้นที่จะได้มีงานทำและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อจะได้ไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น
4. การปฏิบัติงานเชิงรุกในภาคสังคม โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนให้คนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง โดยมีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นผู้รับผิดชอบ

ตารางสรุปเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรง
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2547-2549

ลำดับ	เหตุการณ์	จำนวนครั้ง		
		2547	2548	2549
1	ยิง	531	905	1,040
2	ทำร้าย	53	52	39
3	วางเพลิง	232	308	281
4	วางระเบิด	76	238	327
5	ปล้นอาวุธปืน สายไฟ ชิมการ์ด	25	140	10
6	ชุมนุมประท้วง	2	-	14
7	ก่อกวน/ทำลายธงชาติ	33	422	219
8	ฆ่าตัดคอ	-	12	3
9	จับเป็นตัวประกัน	-	1	1
	รวม	952	2,078	1,934

ที่มา : โครงการสุขภาพคนไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล 2550.
(คำนวณจากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ส่วนหน้า จังหวัดยะลา)

แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจาก
เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
พ.ศ. 2547-2549

ที่มา : โครงการสุขภาพคนไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล 2550.
(คำนวณจากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ส่วนหน้า จังหวัดยะลา)

